
Handlingsplanen for fastlegeordningen: – Gode tiltak, men fortsatt et stykke igjen

AKTUELT I FORENINGEN

GJØRIL BERGVA

gjoril.bergva@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

INGVILD BJØRGO BERG

ingvild.bjorgo.berg@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

– Dette er en helt nødvendig handlingsplan. Den kan bidra til å snu krisen til optimisme og håp. Men jobben er langt ifra ferdig. Skal regjeringen nå målene som er satt, krever det ytterligere økonomisk satsing, sier president Marit Hermansen.

KOMMENTERER HANDLINGSPLANEN: – Selv om den økonomiske rammen regjeringen legger fram er betydelig, er det fortsatt et stykke igjen, sier president Marit Hermansen. FOTO: Legeforeningen.

11. mai la helse- og omsorgsminister Bent Høie frem regjeringens handlingsplan for allmennlegetjenesten. Bakgrunnen er at fastlegene over tid har fått stadig flere arbeidsoppgaver og lengre arbeidsdager uten at ressursene har fulgt med.

Den økte arbeidsmengden skyldes blant annet en aldrende befolkning, flere pasienter med sammensatt sykdomsbilde, og oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenesten som følge av samhandlingsreformen. Arbeidsbelastningen har fått mange leger til å velge bort fastlegeyrket, og flere kommuner sliter med rekruttering til fastlegeordningen. Utfordringene er dokumentert i en rekke evalueringer.

– Fastlegeordningen har vært en suksess, men vi ser at ordningen nå er under press og flere kommuner sliter med å rekruttere. Vi tar derfor grep for å beholde leger som arbeider som fastleger i dag, sørge for at flere ønsker å jobbe som fastlege, og at de får brukt kompetansen og kreftene sine på pasientene, sa helse- og omsorgsministeren.

Gjennomslag for viktige tiltak

Handlingsplanen har blitt til i dialog mellom departementet, Legeforeningen, KS og Oslo kommune. Målet har vært å komme fram til tiltak for å styrke, utvikle og bevare en fastlegeordning som gir pasientene allmennlegetjenester av høy kvalitet.

Regjeringens handlingsplan definerer tre målområder. Det første er en attraktiv og trygg karrierevei: Trygg inngang til fastlegeyrket, overkommelig arbeidsbelastning og faglig relevante oppgaver. Det andre er god kvalitet til alle: Mer systematisk kvalitetsarbeid og bedre ivaretagelse av pasienter med omfattende behov. Det tredje målområdet er en teambasert fremtid: Fastlegene skal på sikt lede teambaserte legekontor med annet personell.

Handlingsplanen gjelder for perioden 2020–2024. Den inneholder både kortsiktige tiltak som skal innføres i løpet av 2020 og 2021, men også langsiktige tiltak som skal innføres med et tidsperspektiv på åtte til ti år. Regjeringen har i planen forpliktet seg til å styrke ordningen med minimum 1,6 milliarder kroner i friske midler, noe som betyr at den totale økonomiske rammen for fastlegeordningen skal trappes opp fra 10 milliarder kroner per år i dag til 11,6 milliarder i 2024.

– Vi er glade for at regjeringen har lyttet og forpliktet seg til å oppfylle våre viktigste tiltak. Selv om den økonomiske rammen regjeringen legger fram er betydelig, er det fortsatt et stykke igjen. For krisen i fastlegeordningen pågår nå, og den eskalerer dag for dag. Midlene må derfor komme raskere. Og skal tiltakene gi ønsket effekt, må det bevilges enda mer. Først da kan vi være helt sikre på at dette merkes raskt ute blant fastlegene, sier president Marit Hermansen.

Grunntilskudd og knekkpunkt

Handlingsplanen prioriterer i første fase stabilisering av fastlegeordningen ved å endre og styrke basisfinansieringen. Med dette ønsker regjeringen å gjøre det mer attraktivt å bli fastlege og bidra til at færre fastleger velger å slutte.

For å senke terskelen for å etablere seg som fastlege, innføres det et grunntilskudd som tilsvarer basistilskuddet ved 500 innbyggere på listen. Videre innføres et knekkpunkt på basistilskuddet ved 1000 listepasienter. Det betyr at satsen per listepasient under knekkpunktet vil være høyere enn satsen over knekkpunktet. Dette skal over tid tilrettelegge for kortere lister, mer tid til pasientene, mindre arbeidsbelastning og tid til nødvendig kompetanseheving.

Grunntilskudd for nye fastlegehemler og knekkpunkt på basistilskuddet, er viktige gjennomslag for Legeforeningen. Handlingsplanens innhold og innretning viser at regjeringen har lyttet til hvilke tiltak legene selv mener vil ha effekt. Regjeringen har i revidert nasjonalbudsjett avsatt midler til å starte med grunntilskudd og knekkpunkt allerede fra 1. mai 2020.

For årene 2020 og 2021 har regjeringen bestemt bevilgningene, mens fordelingene for resten av planperioden vil avgjøres etter dialog i trepartssamarbeidet. For 2020 innebærer dette 266 millioner i friske midler (33 til grunntilskudd og 233 til knekkpunkt). I tillegg omfordeler regjeringen 50 millioner som opprinnelig var avsatt til å kompensere fastleger med særlig arbeidskrevende lister til sykehjelps- og pensjonsordningen for leger (25 millioner), fond for kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet (24 millioner), og utvikling av nettbasert ledelsesutdanning (én million kroner).

Trenger mer midler i første fase

Legeforeningen mener at den totale økonomiske rammen burde økes enda mer for å sikre trygge rammer for næringsdrift og reduksjon i pasientlister. Dessuten ønsker foreningen at en større del av midlene kommer i første fase. Å sikre dette vil være førsteprioritet i foreningens arbeid i tiden fremover.

– Tilstrekkelig med midler tidlig i planperioden er viktig med tanke på hvor overbelastet fastlegene er i dag. Dette har vi også understreket i vår utviklingsplan for fastlegeordningen som ble lagt frem i 2019. Regjeringens plan er en start, men det trengs en ytterligere styrkning for å sikre at erfarne fastleger blir og at det oppleves attraktivt nok for nye leger å gå inn i ordningen. Vi har ingen tid å miste, sier Nils Kristian Klev, leder i Allmennlegeforeningen.

Legeforeningen vil fremover jobbe videre med områdene der legenes innspill til tiltak ikke er fulgt opp i handlingsplanen. Et eksempel på dette er sentrale spørsmål knyttet til legevakt som dessverre ikke er avklart. Regjeringen har i stedet besluttet å nedsette en ekspertgruppe for å skaffe økt innsikt om legevaktarbeid og prøve ut nye måter å

organisere legevakt. Heller ikke Legeforeningens innspill om en nasjonal ALIS-ordning, som vil sikre alle allmennleger en forutsigbar og lik vei inn spesialiseringsløpet uavhengig av bosted, er tatt til følge i handlingsplanen.

Takker medlemmene og tillitsvalgte

President Marit Hermansen takker medlemmene og de tillitsvalgte for viktige bidrag i arbeidet med handlingsplanen.

- Deres innsats har vært helt avgjørende. Medlemmene har meldt tydelig ifra om utfordringene og om tiltakene som må til, og det har vært førende for våre innspill til planen, sier hun og legger til:
- Legeforeningen vil fremover følge arbeidet med handlingsplanen tett, og fortsette å jobbe for å få gjennomslag for vår politikk for fastlegeordningen. I den nye fasen vi går inn i, vil vi fortsatt trenge innsatsen fra medlemmene og de tillitsvalgte for å komme i havn.

Handlingsplanen inneholder disse tiltakene:

- Endre og styrke basisfinansieringen av fastlegeordningen
- Gjennomgå takstsystemet for å understøtte faglig riktig praksis
- Øke antallet ALIS-avtaler i kommuner med rekrutteringsutfordringer
- Styrke ALIS-kontorene
- Bedre arbeidsdeling og samhandling med spesialisthelsetjenesten
- Avlaste fastlegene for oppgaver
- Økt innsikt om legevaktarbeid og prøve ut nye måter å organisere legevakt
- Styrke sykehjelps- og pensjonsordningen for leger og fond for kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet
- Tilrettelegge for et hensiktsmessig antall LIS1-stillinger
- Bedre kvaliteten på legetjenester til brukere med omfattende behov
- Innføre introduksjonsavtaler
- Bedre kvaliteten på allmennlegetjenesten og det systematiske arbeidet med kvalitet og pasientsikkerhet
- Skape en teambasert fastlegeordning
- Utrede gruppeavtaler for fastlegekontor
- Legge til rette for nye arbeidsverktøy
- Øke bruken av e-konsultasjon
- Gi flere leger mulighet til lederutdanning

Publisert: 15. juni 2020. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 25. juli 2026.